

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ויקהל

(חלק בו שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת ויקהל, ט"כב אדר, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ויקהל ב

„דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי וזאת התרומה אשר תקחו מאתם“,¹ און ס'ווערט דאָרט ניט דער־מאָנט דער ענין פון „כל נדיב לבו יביאה“?

און אע"פּ אַז אין די פסוקים פונעם ציווי דאָרטן זיינען „ג' תרומות אמורות“,² ניט נאָר די צוויי תרומות וועלכע באים בחובה (תרומת בקע לגולגולת שנעשו מהם האדנים³ און תרומת מזבח בקע לגולגולת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור⁴), נאָר אויך⁵ „תרומת המשכן נדבת כל אחד וא“ פאַר די צרכי המשכן⁶, פונדעסטוועגן – איז ביי דער תרומה אין פסוק ניט מפורש אַז יעדער איינער זאָל דאָס ברענגען בנדבת לבו (ווי אין פסוק דאָ), נאָר דאָס שטייט בלשון „מאת כל איש אשר ידבנו לבו“ תקחו את תרומתי“, מ'זאָל זי נעמען⁷.

א. אין פסוק וואו ס'שטייט דער ציווי ה' (וואָס משה האָט איבערגעגעבן) צו אידן: „קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'“ – פרעגן מפרשים², אַז לכאורה איז דאָ אַ סתירה אין פסוק מרישא לסיפא: פון תחלת הלשון „קחו מאתכם תרומה לה“ איז משמע אַז די תרומה זאָל מען ביי זיי נעמען, והיינו אפילו בע"כ, און פון לשון „כל נדיב לבו יביאה“ איז משמע אַז יעדער איד זאָל עס ברענגען מעצמו בנדיבת לבו.

און מ'איז מבאר³ אַז דער פסוק רעדט וועגן צוויי סוגי נתינה: בתחלת הכתוב „קחו מאתכם תרומה לה“ רעדט זיך וועגן דער תרומה פון בקע לגולגולת וואָס אָט די תרומה איז געווען אַ חובה על כאו"א און מ'האָט זיי געדאָרפט אויפמאַנגן באַ יעדן איינעם; און דער המשך הכתוב „כל נדיב לבו יביאה“ רעדט וועגן דער תרומה וואָס יעדערער בריינגט בנדבת לבו, ניט וואָרטענדיק אַז מ'זאָל ביי אים מאַנגען און נעמען ביי אים די תרומה.

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: דער פסוק דינדן רעדט זיך שוין וועגן דעם ציווי ה' ווי משה האָט אים איבערגע־געבן צו אידן – ווי קומט עס, אַז פריער, אינעם ציווי ה' עצמו (וואָס דער אויבער־שטער האָט אָנגעזאָגט צו משה'ן) בתחלת פרשת תרומה⁵ שטייט בלויז

(6) פרש"י תרומה שם, ב ד"ה תקחו. והוא מירושלמי שקלים פ"א ה"א.

(7) פרש"י שם. ובירושלמי שם, שלא דוקא בקע לגולגולת (ראה מפרשי הירושלמי ובזית רענן ליל"ש עה"פ).

(8) ואדרבה, רוב הדברים המנויים בר"פ תרומה הם נדבת המשכן, לא בקע לגולגולת עבור האדנים ועבור הקרבנות.

(9) ראה מדרש הגדול תרומה שם: אשר ידבנו לבו לפי שהתנדבו ישראל במלאכת המשכן בכל לבם כו'.

(10) ובפרט שלפי הירושלמי שם, הכתוב „מאת כל איש אשר ידבנו לבו“ קאי בתרומת השקלים (בשביל קרבנות), ופסוק שלאח"ז „וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – זו תרומת המשכן“ – נמצא שלא רק שלא נאמר ע"ד הבאת תרומת המשכן בנדיבות הלב, אלא שבכלל לא נאמר הלשון „נדיב לב“ בתרומת המשכן. וראה כלי יקר ר"פ תרומה.

(1) לה, ה.

(2) כלי יקר עה"פ.

(3) כלי יקר שם. וראה גם ספורנו עה"פ.

(4) וראה גם מדרש הגדול כאן, ד"ה: בשתי תרומות הכתוב מדבר כו'.

(5) כה, ב"ג.

הָאֵט איבערגעגעבן דעם ציווי „אל כל עדת בני ישראל“, און רעדנדיק צו אַלע אידן¹⁷ (ניט נאָר אַז מ'זאָל אויסקלייבן גזברים אויף נעמען די תרומה) הָאֵט ער אין דעם ציווי אויסגעשטעלט ווי אַזוי דער אופן התרומה דאַרף זיין – אויך¹⁸ ובעיקר ווי ס'איז בשייכות צו אידן „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'“.

ס'איז אָבער נאָך אַלץ ניט גלאַטיק: עס איז מובן בפשטות, אַז ביים איבער-געבן דעם ציווי ה' אל בני ישראל הָאֵט משה ניט צוגעגעבן אינעם דיבור ה' עפעס וואָס דער אויבערשטער הָאֵט אים ניט אָנגעזאָגט – משה הָאֵט זיכער גאָר-ניט געזאָגט על דעת עצמו – איז פאָר-וואָס שטייט ניט דער פרט הנ"ל (כל נדיב לבו יביאה) בציווי ה' אל משה?

און אע"פ אַז מען געפינט בכ"מ¹⁹ אַז משה הָאֵט אָנגעזאָגט אידן כמה פרטים וועלכע די תורה איז ניט מפרט אין דעם ציווי וואָס דער אויבערשטער הָאֵט אָנגעזאָגט צו משה'ן, והטעם: וויבאַלד ס'איז אַ דבר ברור אַז משה הָאֵט ניט אָנגעזאָגט עפעס על דעת עצמו, איז פשוט ומובן מעצמו אַז קיין איינער פון די אַלע פרטי הדיבורים וואָס שטייען בציווי משה אל בני ישראל הָאֵט ניט געפעלט אין דעם אויבערשטנס אָנזאָג צו משה'ן, נאָר אין דער תורה שטייען ניט אַלע במפורש אויך אין דעם ציווי ה' למשה

ב. לכאורה יש לומר אַז דאָס איז תלוי אין נאָך אַ שינוי צווישן די פסוקים (בר"פ תרומה) ביים ציווי ה' למשה, און די פסוקים (שבפרשתנו) בציווי משה לבנ":

בר"פ תרומה שטייט אַז דער אויבער-שטער הָאֵט אָנגעזאָגט „דבר אל בני ישראל“, בפרשתנו אָבער שטייט „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל“, וואָס די קהלה און דער דיבור „אל כל עדת בני ישראל“ איז געווען ניט נאָר אויף צו איבערגעבן די אזהרת שבת און „לומר“ אַז מלאכת המשכן איז ניט דוחה שבת¹¹, נאָר אויך בכדי צו איבערגעבן וועגן מלאכת המשכן¹², און ווי ס'איז מפורש אין פסוק (ניט בלויז בתחלת הפרשה, נאָר אויך באַזונדער ביים אָנזאָג אויף מלאכת המשכן) „ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל“¹³.

החילוק ביניהם יש לומר: אין דעם לשון „דבר אל בני“ (און ניט ע"ד ווי אויך בר"פ קדושים וואו דער ציווי ה' איז געווען „דבר אל כל עדת בני“¹⁴) איז ניט מודגש אַז ס'איז אַ ציווי לכל בני ישראל, ובפשטות דאַרף מען לערנען¹⁵, אַז דאָס איז געווען דער ציווי אַז די גזברים זאָלן נעמען¹⁶ די אַלע דריי תרומות מאת בני ישראל, משא"כ ווען משה

11) פרש"י פרשתנו לה, ב.

12) ראה ראב"ע, רמב"ן, אה"ח ועוד ריש פרשתנו וראה גם פרש"י לה, ב. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 158 ואילך ובהנסמן בהערה 6 שם. לעיל ע' 260.

13) לה, ד.

14) ובפרש"י שם: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה. וראה בהנסמן לקמן הערה 17.

15) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 289.

16) ראה ארכנאל (בתחלת ביאורו – אחרי השאלות) וספורנו ר"פ תרומה.

17) כפשטות הלשון „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל“. משא"כ ברוב ציוויי משה, שלא היו מתקבצים כל ישראל ורק „את שנדבה רוחו אותו“ (אור החמה לזוהר פרשתנו קצה, א (וראה לקמן סעיף ח). וראה לקו"ש ח"ט ע' 325 הערה 27).

18) נוסף על הגזברים – ראה ספורנו כאן פסוק ה.

19) ראה רמב"ן בא י, ב, יא, א. קרח טז, ח. וראה תר"א נב, ד, ס, ד. לקו"ש ח"ג ע' 72 ואילך. וש"נ.

ציווי ה' למשה²³, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" איז געווען (נאָכ'ן חטא העגל) ביום הכיפורים, און סיי אויך לויט דער דיעה²⁴ אַז דער אויבערשטער האָט דעם ציווי ועשו לי מקדש געזאָגט פאַרן חטא העגל, אָבער די אידן האָבן דעם ציווי געהערט פון משה רבינו (און געבראַכט די נדבות המשכן) ערשט נאָך יום הכיפורים²⁵].

ווי אַזוי האָבן אידן מיט דעם (בנין המשכן) אַרויסגעבראַכט זייער חרטה גמורה אויף דעם חטא העגל – דערמיט וואָס אַנשטאַט דעם זהב וואָס זיי האָבן פריער געגעבן מיט זריזות צוליבן עגל²⁶, האָבן זיי איצט געגעבן זהב²⁷ מיט נדיבות לב יתירה פאַרן בנין המשכן, כדי ס'זאָל זיין די השראת השכינה ביי זיי – ושכנתי בתוכם (היפך פון דעם חטא העגל).

און ווי זיי האָבן טאַקע בפועל אַרויס-געוויזן די גוואַלדיקע זריזות²⁸ און נדבת הלב צו מלאכת המשכן, ווי דערציילט אין די פסוקים ובארוכה במדרשי רז"ל²⁹, ביז אַז ס'איז געווען³⁰ „מרבנים העם

אָבער נוסף לזה, וואָס הא גופא טעמא בעי אויך בכל מקום – איז נדו"ד ניט בדומה צו די אַנדערע פאַלן בכ"מ. וואָרום אפילו ווען מ'זאָל לערנען, אַז דאָס וואָס די תורה דערמאָנט ניט בכלל דעם ציווי ה' למשה, אָדער זאָגט דאָס באופן כללי ובקיצור, איז דאָס דערפאַר ווייל די תורה פאַרלאָזט זיך אויף די פרטי הדיבורים אין דעם ציווי פון משה לבני ישראל, און מען וועט פאַרשטיין אַז דאָס אַלץ איז געווען בדיבור ה' אל משה –

בנדו"ד איז אָבער אַזוי שווער צו זאָגן: דאָ איז דאָך דער ציווי ה' מפורש ומפורט אין תורה בפרטיות ובפרטי פרטיות²⁰, סיי כללות מלאכת המשכן, און סיי דער ציווי אויף תרומת המשכן, ואעפ"כ איז דאָ ניט מפורש דער פרט פון „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'!"

ג. וי"ל דעם ביאור בזה: ענינו של המשכן איז אַ כפרה אויף חטא העגל, ווי רש"י זאָגט²¹ דעם טעם וואָס ער ווערט אָנגערופן „משכן העדות" – „עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכנתו ביניהם".

[וואָס דער ענין איז לויט ביידע דיעות – סיי לויט דער דיעה²² אַז אויך דער

20) ועפ"ז יומתק פרש"י צו ח, יא „לא ידעתי איפה נצטווה בהזאות הללו" – אף שלא נאמר בתורה כל פעם הצייווי (ראה רמב"ן קרח שם) – כי בענין זה מפורש בתורה בציווי ה' בפ' תצוה (כט, א ואילך) בפרטיות סדר העש"י דימי המילואים. 21) ר"פ פקודי. וראה גם פרש"י שמיני ט, כג. ועוד.

22) תנחומא תרומה ח. פרש"י תשא לא, יח. לג, יא*. וראה גם פרש"י שם ל, טז בסופו.

(* אלא שיש גורסין בפרש"י שם „לצוותן" (ולא לצוותו) – ראה „ליקוטי" בסוף רש"י עה"ת מהדורת בערלינגער (ע' 426). וש"נ.

23) תרומה כה, ח.

24) זח"ב קצה, א. רמב"ן ריש פרשתנו. וראה רמב"ן ר"פ תרומה.

25) ויש דיעה ג' (זח"ב רכד, א) דגם נדבת המשכן בפועל היתה לפני חטא העגל [וגם לדיעה זו שייך לכפרה על חטא העגל – ראה אור החמה לזוהר שם ולזוהר שבהערה הקודמת (בשם הרח"ו)]. וראה (בפנימיות הענינים) בנוגע ג' הדיעות – לקו"ש ח"ו ע' 153 ואילך.

26) פרש"י תשא לב, ב, שם, כד.

27) ראה גם תנחומא שם. שמו"ר פרשתנו ספמ"ח (וביפ"ת שם).

28) וראה לעיל ע' 258-9 שזהו הביאור בפרש"י (תשא לא, יג) „אעפ"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה כו".

29) ראה תנחומא פקודי יא. במדבר"י פ"ב, טז (ועוד) – עה"פ (פרשתנו לו, ג) „בבקר בבקר".

30) שם, ה. ז.

בשמחה ובלב שלם" (אויף דעם חטא העגל)³³, איז אויך ביי אידן געווען דער רצון „בשמחה³⁴ ובלב שלם" צו דעם אויבערשטן.

ד. דער ענין הנ"ל, די נדיבת הלב פון אידן למלאכת המשכן, ניט ווי עס איז פאַרבונדן מיט דעם ציווי מלמעלה, איז נוגע ניט נאָר צו דער כפרה אויף חטא העגל, נאָר אויך ובעיקר צו דער עצם השראת השכינה במשכן – בתוך בני ישראל:

ס'איז מבואר בכמה מקומות³⁵, אַז כאָטש די אידן ביי מתן תורה האָבן געזעהן ענינים נעלים עד מאד – „וירד ה' על הר סיני"³⁶, „אתם ראיתם גו'³⁷ – און זיי זיינען אַזוי נתעלה געוואָרן ביז אַז פסקה זוהמתן³⁸, פונדעסטוועגן זיינען די אידן נאָכדעם דורכגעפאַלן בחטא העגל³⁹ (דלכאורה, ווי איז עס שייך?) – ווייל דער גילוי במתן תורה איז געווען מצד למעלה⁴⁰, והיינו, אַז דער בירור ועל' וואָס האָט זיך דאַן אויפגעטאַן ביי אידן איז ניט געווען מצד זיי אַליין, נאָר מצד למעלה – דעם אויבערשטן, וכלשון המדרש⁴¹, „העליונים ירדו לתחתונים ואני המתחיל שנא' וירד גו'".

להביא מדי העבודה למלאכה, און „המלאכה היתה דים גו' והותר".

און אין דעם גופא: ווען ווערט אַרויסגעבראַכט בפנימיות ובאמיתיות די חרטה פון די אידן און זייער רצון אַז דער אויבערשטער זאָל שורה זיין צווישן זיי ברצון ובלב שלם – איז דאָס ניט אויף אַזוי פיל אין דער תרומה פון „בקע לגולגולת", אין וועלכע אַלע אידן זיינען געווען מחוייב בשווה – וואָרום אפילו ווען מאַי מקים אַזאַ ציווי ה' בזריות, וואָס ווייזט אויף חפץ הלב, בריינגט דאָס נאָך ניט אַרויס באופן בולט דעם אמת'ן רצון ולב שלם, היות אַז מען קען תולה זיין די זריות אין דעם חייב המוטל עליו; דוקא אין דער תרומה³¹ וואָס האָט ניט קיין חיוב ושיעור קצוב, נאָר יעדער איד גיט עס מצד הרגש ונדבת לבו – אין דעם דוקא דריקט זיך אויס די חרטה גמורה, דער רצון ולב שלם אויף השראת השכינה (היפך דעם חטא העגל).

און דאָס איז דער טעם וואָס אין דעם ציווי ה' למשה בנוגע דער תרומה שטייט בלויז וועגן דעם פרט הלקיחה, „מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו", און ניט וועגן פרט הנתינה וההבאה מצד די אידן („כל נדיב לבו יביאה גו'"): דער ציווי ה' פאַסט (בעיקר) אויף דער לקיחה (וואָס דאָס טוען די גזברים), משא"כ די הבאה איז כל ענינה וואָס די אידן גיבן באופן אַז עס הערט זיך אָן (ניט דער ציווי וחובה, נאָר) בלויז דער הרגש ונדבת הלב, וואָס אין דעם דוקא דריקט זיך אויס, דער „כמים הפנים לפנים"³² – כשם ווי „נתרצה הקב"ה לישראל

31) להעיר מכלי יקר ר"פ תרומה ובפרשתנו לה, ה ד"ה קחו.

32) ל' הכתוב משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו ואילך.

33) לשון רש"י תשא לג, יא.

34) ראה בהנסמן בהערה 29. ש"ך עה"ת פרשתנו עה"פ.

35) ראה ד"ה וירד ה' תרמ"ג בסופו. לקו"ש ח"א ע' 10. ועוד.

36) יתרו יט, כ.

37) שם כ, יט.

38) שבת קמו, רע"א. וש"נ. מקומות שבהערה הבאה. ועוד.

39) וחזרה זוהמתן (זח"א נב, ב. קכו, ב. ח"ג קצג, טע"ב) אף שלא חזרה כמו שהי' לפני"ז (ראה לקו"ש חכ"א ע' 151 הערה 52. וש"נ).

40) לקו"ת ראה כת, ב. ועוד – ראה בהנסמן

בלקו"ש חטו" ע' 77 הערה 22.

41) שמור" פ"ב, ג. תנחומא וראא טו.

וועגן דער תרומה וואָס קומט בנדבה שטייט „מאת כל איש אשר ידבנו לבו גו'“, וואָס בפשטות באַצייט זיך דאָס בלויז צו אנשים⁴⁶; משא"כ בפרשתנו שטייט עס בלשון „כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'“, וואָס נדיב לב סתם מיינט סיי אנשים און סיי נשים.

ובפרט אַז דער ציווי „כל נדיב לבו גו'“ איז געזאָגט געוואָרן צו „כל עדת בני ישראל“ (וואָס משה האָט מקהיל געווען), וואָס אין דעם זיינען נכלל ניט נאָר אנשים נאָר אויך נשים (ווי דער רמב"ן זאָגט על אתר⁴⁷),

און ווי מסופר אין המשך הפרשה, אַז אין נדבת המשכן האָבן זיך בפועל משתתף געווען (ניט נאָר אנשים, נאָר) אויך נשים⁴⁸, ואדרבה „ויבואו האנשים על הנשים“⁴⁹ (האנשים נטפלו להנ- שים⁵⁰).

איז ניט מובן: פאָרוואָס ווערט ניט דערמאָנט פריער אין פ' תרומה אַז אויך נשים זיינען נכלל אין דער תרומה (הג'?)

46 ראה ריטב"א קידושין לו, א. וראה אוה"ח ר"פ תרומה ד"ה ויחוק לי, דמדייק „אל בני ישראל – בני ולא בנות ישראל“. אבל ראה שם ד"ה מאת כל איש.

47 ריש פרשתנו. וראה לקמן סעיף ח.
48 וממקדש המדבר למדים החיוב לדורות דהכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב. וראה כס"מ שם. וראה צפע"ג (המלוקט) לרמב"ם שם. לקו"ש ח"א ע' 109 הערה 7. חט"ז ע' 454).

49 לה, כב.

50 רמב"ן עה"ת. וראה גם ראב"ע בפירוש הקצר כאן. רבינו בחיי. מדרש הגדול. אבל בפרש"י „עם הנשים וסמוכין עליהן“. וראה ספורנו, פנים יפות. ועוד. ואכ"מ.

והיינו אַז וויבאַלד דאָס איז ניט גע- ווען דער אויפטו פון די אידן גופא (בהכנתם ועבודתם הם) – האָט לאחרי זה, נאָך דעם גילוי פון מתן תורה גע- קענט זיין די אפשריות פון אַ ירידה, ביז צום חטא העגל.

[און ע"ד ווי דאָס איז בנוגע דער קדושה פון הר סיני בפשטות, אַז אין דער צייט פון מ"ת, אינעם זמן ווען „ירד ה' . . על הר סיני“⁴² איז אין גשם פון הר סיני נמשך געוואָרן אַזאַ הויכע קדושה, ביז אַז „כל הנוגע בהר מות יומת“⁴³; אָבער באַלד נאָכדעם, „במשוך היובל“ – דער סימן אויף „סילוק שכינה“ – איז „המה יעלו בהר“⁴⁴, הר סיני איז ווידער געוואָרן אַ מציאות דמן הקצה אל הקצה – חול לגמרי⁴⁵].

און דער אויפטו פון אידן מצד עצמם, וואָס דורך דעם ווערן זיי כלים ראויים צו קבלת אור הקדושה בקביעות, האָט זיך אויסגעדריקט אין דער נתינת התרומה ב„שמחה ולב שלם“ – דורך אַוועקגעבן זייער זהב כסף ונחשת פאַר דעם משכן, ניט מצד אַ ציווי מלמעלה נאָר מצד נדיבות הלב, איז די השראת השכינה ביי זיי געוואָרן אַן ענין קבוע, דאָס האָט אויך דורכגענומען די גשמיות הגוף והעולם, אַז די קדושה איז נקבע גע- וואָרן אין דעם חפצא (גשם) פון משכן וחלקיו לעולם ועד⁴⁵.

ה. עפ"ז קען מען אויך מסביר זיין נאָך אַ שינוי צווישן די צוויי פרשיות:

דער לשון אין פ' תרומה, רעדנדיק

42 יתרו יט, יא.

43 שם, יב.

44 שם, יג ובפרש"י.

45 ראה לקו"ש חכ"א שם (ע' 150 ואילך).

ו. והביאור בזה:

יתירה לגבי אנשים⁵⁶ אין דעם, וואָס ביי זיי איז מער בגילוי דער ענין פון עבודה מצד המקבל.

ווי מ'זעט במוחש אָז נשים דאַרפן ניט האָבן אַזויפיל זירוּ אויף ענינים פון אידישקייט ווי אנשים, וואָרום ביי זיי, מצד טבען, לייכט די אמונה בה'⁵⁶ (און זיי האָבן יראת ה') מער ווי ביי מענער, עד כ"כ אָז דאָס ווירקט אויף זייער מעשה בפועל⁵⁷.

און ווי מ'געפינט עס ביי דער מצוה ראשונה וואָס שטייט אין תורה⁵⁸ – פרו ורבו:

אויפן ציווי פון „פרו ורבו“ איז אָנגע-זאָגט געוואָרן נאָר דער איש, משא"כ די אשה איז ניט מצווה על פרי' ורבי⁵⁹. און דער טעם אויף דעם איז

– ניט ווייל דאָס איז ניט קיין חלק פונעם תפקיד האשה עלי אדמות [ו"ד ווי תורה האָט איר באַפרייט פון מצות עשה שהזמן גרמא⁶⁰ (וואָס איינער פון

עס איז ידוע אָז איש ואשה זיינען אויך מרמז אויף די צוויי בחינות פון משפיע און מקבל. וואָס דערפאַר ווערן דער אויבערשטער און אידן (כנסת ישראל) צוגעגליכן צו איש ואשה⁵¹, חתן וכלה.

דאָס איז אויך דער ביאור אין דעם וואָס תורה שבכתב ווערט אָנגערופן „מוסר אבד" און תורה שבע"פ – „תורת אמת"⁵²: דער חילוק צווישן תושב"כ און תושבע"פ איז, וואָס תושב"כ איז אינ-גאַנצן געגעבן געוואָרן מלמעלה, ס'איז דער גילוי פון תורה שמצד ה"משפיע"; משא"כ דער גילוי⁵³ פון תושבע"פ איז דורך אידן, וואָס זיי האָרעווען אין תורה און זיינען מחדש אין תורה, אַזוי אָז במשך הדורות ווערט אַלץ מער און מער נתגלה פון תושבע"פ. און דערפאַר איז מען מייחס תושבע"פ צו „אמך" – אשה, מקבל⁵⁴ – ווייל⁵⁵ דער גילוי פון תושבע"פ איז מצד דעם מקבל, אשה.

דערפון ווערן די ענינים נשתלשל ביז צו איש ואשה כפשוטו – אָז אין דעם עס ישראל גופא האָבן די נשים אַ מעלה

56 ראה ע"ד החסידות – מאמרי אדה"ז תקס"ד (ע' מט ואילך), „פרשיות" ח"א (ע' נה ואילך), ד"ה יו"ט של ר"ה תרנ"ט (ובכ"מ) – בביאור ענין „בינה יתירה (ניתנה) באשה יותר מבאיש" (נדה מה, ב). וראה לקו"ש ח"א ע' 331. ועוד.

56* ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' תלה. שם נ"ך ח"ב ע' התקכו.

57 וזה ג"כ הטעם שלא חטאו בעגל כמו האנשים – ראה אוה"ת נ"ך שם. תשא ע' א'תתקפז. לקו"ש ח"ח ע' 316 ואילך.

58 בראשית א, כח (וכהובא בחינוך מצוה א'. וראה משנה יבמות סה, ב דעת ר"י בן ברוקה. תוד"ה ולא שם). נח ט, ז (ובפרש"י שם. סנהדרין נט, ריש ע"ב).

59 ת"ק במשנה יבמות שם. וכ"ה ההלכה (רמב"ם הל' אישות פט"ו ה"ב. תשו"ע אהע"ז ס"א ס"יג).

60 קדושין כט, א (במשנה). רמב"ם הל' ע"ז פ"יב ה"ג. תשו"ע אורח חיים ס"ז ס"ב.

51 ראה פרש"י ריש שה"ש. „וכל שיר השירים משל הוא לענין זה" (רמב"ם הל' תשובה פ"י סה"ג).

52 משלי א, ח. אגה"ק סכ"ט (קנא, א) בשם הזוהר. תו"א פרשתנו פח, רע"ג. לקו"ת שמע"צ פה, ב (וראה הנסמן במראי מקומות לשם – בהוצאת קה"ת תשד"מ ושלח"ז – קה, א). ועוד. 53 אף שג"ז ניתן בסיני, „כל המצות שניתנו לו למשה בסיני בפירושן ניתנו" (רמב"ם בריש הקדמתו לספר היד – השיעור דש"ק זה (שנת תשמ"ז) – ע"פ החלוקה דג' פרקים ליום). וראה לקמן הערה 90.

54 מתושב"כ – כי ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא (ראה ח"ג זכא, רכא, א).

55 ראה אגה"ק, תו"א ולקו"ת שם. ועוד.

ווי צו די אנשים וואָס „ותגיד“⁶⁵ לבני ישראל . . דברים הקשין כגידין“ – ווייל ביי נשים איז אויך אַן אמירה בלשון רכה מספיק אויף פועל'ן ביי זיי די גרייטקייט אויף קבלת התורה.]

ז. און דאָס איז אויך דער ביאור בעניננו: די מעלה פון נדבת הנשים אויף נדבת האנשים איז בשייכות צו דער תרומה הג', וואָס איז ניט קיין נדבה מיט אַ באַשטימטן שיעור וחיוב וכ"ו⁶⁶, נאָר אַ תרומה וואָס קומט פון נדיבות הלב של הנותן מצד עצמו – און אין דעם זיינען נשים בדרגא נעלית יותר מאנשים.

און דעריבער: אין פ' תרומה, וואו דער תוכן עיקרי פון דער תרומה איז ווי דאָס איז בציווי הקב"ה (כנ"ל), איז דאָרט ניט המקום להדגשה אַז אויך נשים זיינען בכלל זה;

דוקא בפרשתנו, וואו עס רעדט זיך ווי די תרומה איז אַרויס בפועל מצד אידן (און זייער נדיבות הלב כנ"ל), דערפאַר ווערט דאָ מפורש מודגש דער יתרון מעלה פון די נשים לגבי האנשים.

און די מעלת הנשים האָט זיך אויס-געדריקט (ניט נאָר בנוגע כמות הנדבות, נאָר) אויך בשייכות דעם סוג הנדבות ואיכות הנדבות:

א) די נשים האָבן געבראַכט ניט בלויז זייערע טייערסטע תכשיטים, נאָר זיי האָבן אין די נדבות המשכן „אַריינגע-לייגט“ זייער חיות און כחות הנפש,

66) וגם עצם התרומה אינן מחוייבות בזה ורק מצד נדבת הלב (ראה ריטב"א קידושין שם), ובפרט שהנשים לא חטאו בעגל ולא היו צריכין להכפרה דהמשכן (ראה כלי יקר פרשתנו שם). – אבל ברמב"ם הל' ביהב"ח שם „הוכל חייבין כו' נשים כמקדש המדבר“. וצ"ע. וראה לקו"ש ח"א שנשמך בהערה 48.

די ביאורים בזה איז⁶¹, אַז דאָס איז) דערפאַר וואָס זי איז משועבדת לבעלה לעשות צרכיו און איר תפקיד איז אויף צו אָנפירן בכל עניני הבית] – ס'איז דאָך אדרבה ואדרבה: דוקא אין איר איז תלוי אַז דער איש זאָל קענען אויספירן זיין ציווי⁶². נאָכמער, דער עיקר ענין ההולדה ווערט דורכגעפירט דוקא דורך דער אשה און זי ווערט אָנגערופן עקרת הבית – נאָר דער טעם הדבר איז –

ווייל היא הנותנת: ביי אַן איש פאָדערט זיך אַ ציווי אויף פור'ר ווייל לולא ציווי התורה וואָלט מען ניט גע-קענט פאַרלאָזן זיך אַז ער מצד תכונתו⁶³ וועט זיך עוסק זיין בפור'ר; משא"כ אַן אשה דאַרף דערויף ניט האָבן קיין ציווי – ווייל פילנדיק אַז איר שליחות עלי אדמות איז צו זיין די עקרת הבית און אויפשטעלן דורות פון אידן (און פאַרזי-כערן דעם המשך און קיום פון עם ישראל), טוט זי דאָס מצד עצמה.

[וואָס דאָס איז אויך איינער פון די ביאורים⁶⁴ אין דעם וואָס אַלס הקדמה למ"ת האָט דער אויבערשטער אָנגע-זאָגט משה⁶⁵, „כה תאמר לבית יעקב – אלו הנשים תאמר להם בלשון רכה“ (ניט

61) ראה אבודרהם שער הג' ברכת המצות ומשפטיהם (ד"ה כל ישראל). כל בו ריש הל' מילה (סע"ג) בשם בעל המלמד. וראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל לט (קרוב לסופו).

62) להעיר מר"ן קידושין רפ"ב. שו"ת הר"ן סל"ב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 41 ואילך. ח"ז ע' 236. ח"ב ע' 138 ואילך.

63) להעיר ממחז"ל חתן חות דרגא (תו"א קו, א. לקו"ת שה"ש בתחילתו. ובכ"מ). וראה יבמות (סג, א): חזית דרגא נסיב איתתא.

64) מהר"ל (בס' דרשות מהר"ל – דרוש על התורה ד"ה שוב אמר כה תאמר גוי). ולהעיר משמו"ר (פכ"ח, ב): למה לנשים תחלה שהן מדרויות במצות. (65) יתרו יט, ג ובפרש"י (ממכילתא שם).

אויף „ויקהל משה“ זאָגט דער זוהר⁷⁴: רבי אבא פתח הקהל⁷⁵ את העם האנשים והנשים והטף מה להלן כללא דכלהו ישראל אוף הכא כללא דכלהו ישראל ומאן אינון שתין רבוא.

וואָס לכאורה איז דאָ ניט פאַרשטאַנ־דיק: ער זאָגט אַז דער הקהל דאָ ביים ציווי אויף די תרומות איז געווען בדומה ווי ס'איז געווען ביי (מצות) הקהל – „הקהל את העם האנשים והנשים והטף“, אַז ס'איז דאָ געווען „כללא דכלהו ישראל“ פונקט ווי דאָרטן – און איז גלייך מסיים „ומאן אינון שתין רבוא“, וואָס דאָס איז דער מספר בלויז פון די גברים מבן עשרים שנה ומעלה⁷⁶, און פשיטא נײַט פון די נשים וטף⁷⁷!

וי״ל דעם ביאור בזה: דער מספר פון ששים רבוא שטייט ביי יצ״מ⁷⁸ „כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף“, ועד״ז ווערט אונטערגעשטראַכן אָט דער מספר בנוגע ל״מ״ בכמה מחז״ל⁷⁹. ס'איז פשוט, אַז תורה איז געגעבן געוואָרן ניט בלויז צו די ששים רבוא גברים (מבן עשרים), נאָר אויך צו די

ביז אַז „וכל אשה חכמת לב ביד׳ טוו ויביאו מטוה גו״⁸⁰“, און „כל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים“ – „אומנות יתירה שמעל גבי העזים טווין אותן“⁸¹. דאָס הייסט: זיי האָבן אוועקגעגעבן און אַרײַנגעלייגט זייער חכמה וחושם וכשרונות אין נדבת המשכן⁸².

(ב) ווי דערציילט בסיום הפרשה⁸³ איז נוסף אויף נחושת התנופה⁸⁴ האָבן די נשים מנדב געווען די „מראות הצובאות“ פאָרן כײַר וכנו, און ווי רש״י ברענגט אַראָפּ⁸⁵, אַז די „מראות הצובאות“ זײַנען געווען די מראות וואָס די נשי ישראל האָבן גענוצט במצרים אויף צו אויפשטעלן „צבאות רבות במצרים“⁸⁶ – און דוקא אויף דער נדבה האָט דער אויבערשטער געזאָגט „אלו חביבין עלי מן הכל“, ווייל דוקא אין דעם דריקט זיך אויס די מעלה פון נדבת הלב וואָס קומט אינגאַנצן מצד המקבל: מצד זייער אײַגענעם געפיל אין הכרח צו אויפשטעלן צבאות ה', האָבן די נשים זיך משתדל געווען מיט דער הילף פון די מראות הצובאות, ביז זיי האָבן דאָס דורכגעפירט בפועל.

ח. לויט דעם ביאור – בהחילוק בין אנשים ונשים – קען מען אויך מסביר זיין אַ זוהר תמוה בפרשתנו:

(67) פרשתנו לה, כה.

(68) שם, כו ובפרש״י.

(69) וראה לקו״ש חט״ז ע' 452 ואילך.

(70) לה, ח.

(71) פרש״י שם.

(72) מתחומא פקודי ט.

(73) ראה דרו״ל עה״פ שה״ש ת, ה. הובא

בפרש״י עה״פ כאן.

(74) קצה, א.

(75) וילך לא, יב.

(76) ראה בא יב, לו. וראה לקו״ש ח״ט ע' 18.

וש״ן.

(77) באור החמה לזוהר שם: דלא יליף מהתם אלא ס' רבוא אבל לא טף וז״ש ומאן נינהו בנדון דידן שתין רבוא אנשים ונשים. וצ״ע, דשתין רבוא הוא רק מספר האנשים כמובא בכ״מ (וראה בהנסמן בהערה שלפנ״ו). והל״ל דר' אבא בא לומר שרק כל הגברים היו שם ולא הנשים. – אבל בכל אופן קשה לפירוש זה ההשוואה ל„הקהל את העם האנשים והנשים והטף“, ככפנים. (78) בא שם.

(79) ראה שבת פח, א. כתובות יז, סע״א. ולהעיר

גם מהר״ת ד, ישראל – יש ששים רבוא אותיות

לתורה (מגלה עמוקות אופן קפו. ע״ש).

ע"ד ווי ביי מצות הקהל, וואָס איז ניט נאָר פאַר אנשים (און נשים וטף ווערן נכלל ונגרר נאָך די אנשים). נאָר יעדער סוג קומט און איז זיך משתתף אינעם „הקהל“ אַלס אַ סוג בפ"ע – וכמודגש בחז"ל⁸³, „אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף . . ליתן שכר למביאיהן“;

ועד"ז ביי נדבת המשכן: וויבאלד דעמאָלט האָט זיך אָנגעהערט די מעלה פון דער עבודה און נדבת הלב ווי דאָס איז מצד המקבל, דעריבער האָבן דאָן די נשים וטף זיך אויסגעטיילט במעלתן בפ"ע – אע"פ וואָס זיי ווערן נכלל (אויך דאָן) ב„אינון שתין רבוא“⁸⁴. און אַזוי איז אויך געווען כפשוטו, אַז נשים האָבן געגעבן לנדבת המשכן בפ"ע⁸⁵, און אויך טף האָבן געגעבן לנדבת המשכן ווי ער זאָגט אין אבות דר' נתן⁸⁶.

ט. פונעם ענין הנ"ל, ווי פון אַלע ענינים אין תורה, נעמט מען אַרויס אַ הוראה בעבודת כאו"א:

יעדער איד האָט דעם תפקיד און די שליחות צו אויפשטעלן אַ משכן לו ית' אין דער סביבה וואו ער געפינט זיך,

(אַלע גברים), נשים וטף [ואדרבה: בהקדמה למ"ת שטייט פריער⁸⁶ „כה תאמר לבית יעקב – אלו הנשים“ און ערשט דערנאָך „ותגיד לבני ישראל (הז' כרים)“; ועד"ז – דוקא ע"י דער ערבות פון „בנינו“⁸⁰ האָט דער אויבערשטער געגעבן די תורה צו אידן] – און אעפ"כ איז מען מדגיש דעם מספר פון ששים רבוא דוקא, אין וועלכן עס ווערט ניט אַריינגערעכנט נשים וטף.

איז דאָס מובן ע"פ הנ"ל: במ"ת איז געווען די השראת השכינה מצד למעלה, און בשעת דער גילוי קומט מצד למעלה דעמאָלט הערט זיך ניט אָן מעלת המקבל, נאָר מעלת המשפיע, דער מקבל איז בדרך ממילא נמשך נאָך דעם משפיע, און דערפאַר איז אַזוי אַרויסגעקומען כלפי הנשים אַז עס האָט זיך ניט אָנגעהערט זייער עילוי (אַלס „מקבל“), און דעריבער ווערן זיי ניט גערעכנט בפ"ע, זיי ווערן נכלל אין דעם מספר כללי פון ששים רבוא⁸¹ גברים – משפחותם⁸²: די נשים (וטף) זיינען אַ פרט פון (וטפל צו) דעם ראש הבית – המשפחה.

בקשר לזה איז דער זוהר מבאר, אַז באַ „ויקהל“ וואָס שטייט אַלס הקדמה צו נדבת המשכן, איז געווען „כללא דכלהו ישראל“, אָבער ניט אין אַן אופן ווי ביי מ"ת – וואו די נשים וטף זיינען געווען נכלל אינעם כלל פון די אנשים – נאָר נשים וטף ווי אַ חלק חשוב בפ"ע:

(83) חגיגה ג, סע"א. פרש"י וילך שם.

(84) ויש לפרש כוונת הזוהר (כמה שמסיים ומדגיש „ומאן אינון שתין רבוא“) – שפרטים אלו דאנשים נשים וטף אי"ז ענין חדש אלא ה"ה השתין רבוא דמ"ת אלא שבאו באופן פרטי. משא"כ אנשים נשים וטף שנאמר במצות הקהל ה"ז פרטי המדריגות מצד עצמן, שלכן נאמרו מפורש בתושב"כ, משא"כ בנדבת המשכן שנאמר רק „ויקהל“ ולא נפרטו „האנשים ונשים וטף“ כבהקלה. – ולהעיר שאודות נדבת הטף לא מסופר כלל בתושב"כ רק בתושב"ע"פ.

(85) אבל להעיר מספורנו, פנים יפות מצפיע"נ עה"ת פרשתנו לה, כב.

(86) פי"א, א. וראה צפ"נ עה"ת ריש פרשתנו (ובהנסמן בהערה שלפנ"ז). ועוד.

(80) שהש"ר עה"פ (שה"ש א, ד) משכני גו' (א).

(81) שה"ה שרשין וכל שרש מתחלק לששים

רבוא כו" (תניא פל"ז – מת, א).

(82) כמודגש במניני בני"י.

נָאָר עס דאַרף זיין אַ באַזונדער התעס־קות (באופן המתאים ומותר ע"פ תורה) אויך מיט דער אשה עקרת הבית, און אויך צו טאַן בהתלבשות ויגיעה מיטן טף אַז וואָס מער אידישע קינדער זאָלן אַריינגענומען ווערן אין חינוך הכשר ביז אין חינוך על טהרת הקודש.

און דורך דער התעסקות מיט אַלע אידן וואָס זיינען אויסגערעכנט אין הקהל „האנשים והנשים והטף“, איז בהוספה צו דער פעולה אויף אנשים, נשים וטף עצמם, וועט יעדער פון זיי מוסיף זיין נאָכמער אין דער תשובה פון די אַנדערע – די נשים אויף די אנשים⁸⁷ און די טף אויף די אבות כמש"נ⁸⁸ „והשיב לב אבות על בנים – על ידי בנים“.

און מ'ברענגט דעם „קהל גדול ישוּבו הנה“⁸⁹, בביאת משיח צדקנו, וואָס „יבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל“⁹⁰, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ ויקהל תשמ"א,

ש"פ ויק"פ תשמ"ב)

87) להעיר מפרקי דר"א פמ"א.

88) מלאכי בסופו ובפרש"י.

89) ירמ' לא, ז.

90) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א (השיעור

דעש"ק זה (שנת תשמ"ו) – ע"פ החלוקה דג"פ ליום – בו מסיימים מחזור השני דלימוד הרמב"ם, ומתחילים יתכף למחרתו – ש"פ ויקהל – מחזור השלישי.

דורך מקרב זיין דאַרט די אידן לה' ולעבודתו ית'. קען אַמאָל אַ איד זיך מאַכן אַ חשובן: דער עיקר איז דאָך צו פועל זיין, אַז דער מאָן, דער ראש המשפחה, זאָל זיך צוציען און נתקרב ווערן צו תורה און מצות – אַזוי ווי ביי מ"ת, וואו דער עיקר האָט געמוזט זיין דער מספר פון ששים רבוא גברים – און די נשים וטף וועלן מיטגעצויגן ווערן בדרך ממילא;

אַבער צו באַמיען זיך אַז מ'זאָל ריידן באַזונדער מיט דער אשה עקרת הבית, אַז אויך זי מצד עצמה זאָל נתקרב ווערן און היטן תומ"צ; ווער רעדט נאָך מ'זאָל זיך „אַראַפלאַזן“ און פאַרנעמען מיטן טף – דאָס (האַלט ער) איז ניט לפי כבודו, ועוד – ס'איז אַ שאַד די צייט, דערווייל וועט ער קענען ריידן און לערנען תורה מיט נאָך אַן איש, אַ ראש משפחה.

אויף דעם איז די הוראה ברורה פון פרשתנו ויקהל און נדבת המשכן: אויף יעדן איינעם ליגט אַ חוב און אַ זכות אַז די השראת השכינה זאָל בלייבן באופן קבוע, אַז די גאַנצע משפחה און בית זאָלן ווערן אַ משכן לו ית', אַן אָרט וואו דער אויבערשטער רוט, על ידי לימוד התורה וקיום המצות.

און דאָס קען דערגרייכט ווערן דוקא ווען מ'איז זיך ניט מסתפק מיט דער התעסקות מיט דעם איש וראש הבית,

